

Fakta om udviklingen i Kriminalforsorgen

Dette notat samler forskellige fakta om udviklingen i Kriminalforsorgen.

Seneste nyt – august 2005 – er:

- Der er, de første fem måneder af i år, blevet idømt mere straf ved de danske domstole end vi har set de seneste ti år. Strafmassen i maj 2005 er 23 pct. højere, end den var i maj 2004.
- Der har ikke i de seneste ti år været så mange dømte, der venter på at afsone deres dom, som lige nu. Mere end 4.500 venter.
- Udnyttelsen af Kriminalforsorgens pladser er steget igen i 2005. Belægningen er nu på 97,6 – hvilket er 5,6 pct. mere end de planlagte 92 pct.

Dette notat bygger – med mindre andet er angivet – alene på informationer fra Direktoratet for Kriminalforsorgen. Oplysningerne er i vidt omfang indekseret startende i 1996. Dog for sygdom og nedslidning fra 1999.

Dømte venter over et år på at afsone

Ventetid: Den tid, de dømte venter på at afsone, er mere end et år i gennemsnit.

Den gennemsnitlige tid, der ventes på at afsone en straf, er et udtryk for, hvor god balance der er mellem kapacitet og strafmasse (Der er tale om et gennemsnit for alle – på nær volds- og sexdømte, der ifølge loven skal straksafsone).

Figur 1. Ventetid

Note: Der er et statistikbrud i august 2004, hvor Direktoratet for Kriminalforsorgen omlagde statistikken fra "forventede" ventetider til "faktiske" ventetider. Den ny statistik er mere retvisende end den gamle, der her er kørt sammen med den nye ved at lægge 2,5 måneders normal ventetid til den tid, der tidligere har været indberettet, som den forventede ventetid. I dag er den faktiske ventetid fra dom til indsættelse opgjort. Figuren viser gennemsnittet for de enkelte måneder – rullende, sammenvejet med foregående og efterfølgende måned.

Figur 1 viser, at ventetiden de seneste tre år er vokset markant. Frem til 2001 skulle dømte i gennemsnit vente mellem to og fire måneder på at afsone deres dom. Derefter steg ventetiden frem til 2004, hvor den var 14 måneder. De fem første måneder af 2005 har ventetiden ligget på ca. 13 måneder.

Den normale ventetid – den tid man normalt skal vente fra dom til indsættelse, hvis ikke fængslerne er overfyldte – ligger på cirka to en halv måned.

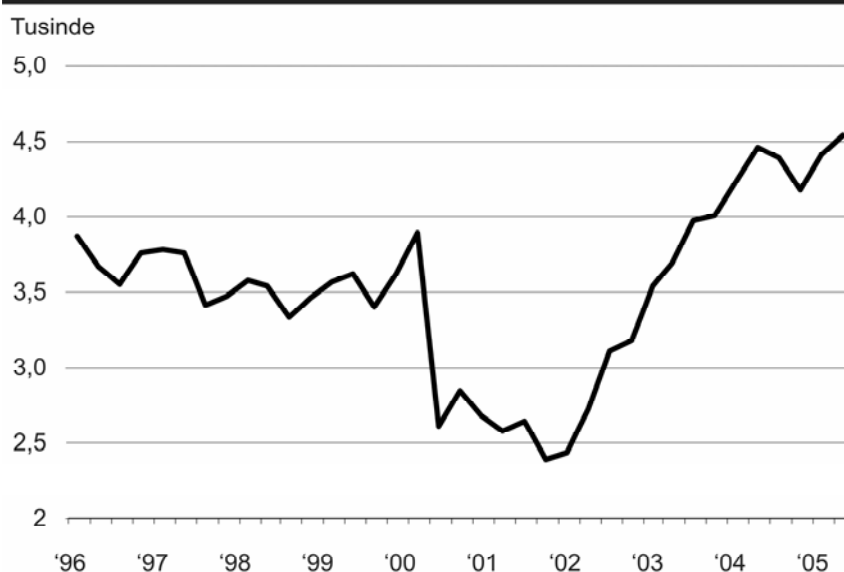
Flere udenfor end indenfor

**Venter på fængsel:
Antallet af ventere
fortsætter den
rekordhøje
stigning.**

Antallet, der venter på at afsone straf i Kriminalforsorgen, giver et indtryk af, hvor god en balance der er mellem Kriminalforsorgens kapacitet og strafmassen.

I 1. kvartal af 2005 er der fortsat flere, der venter på at afsone end der er indsatte i fængslerne. 4.530 har i denne periode i gennemsnit ventet på at afsone, mens der i gennemsnit har været godt 4.000 indsatte i landets fængsler og arresthuse. Antallet af ventere har været stigende siden 2002.

Figur 2. Dømte, der venter på indsættelse

Note: Statistikken for antallet af ventere er blevet lagt om ultimo 2004. Alle tal i denne figur er udregnet efter den nye metode.

Selve køen af ventere – defineret som dømte på fri fod, der på grund af pladmangel afventer indsættelse i enten fængsel eller arresthus – er noget mindre. Ifølge Direktoratet for Kriminalforsorgen er det normalt, at ”ca. 2.600 dømte [venter] på indsættelse, blandt andet som følge af de almindelige regler, der gælder om tilsigelsesvarsel og adgangen til at søge om udsættelse med afsoning.” (Nøgletal, december 2004, Direktoratet for Kriminalforsorgen, Straffuldbyrdeskontoret, Statistiksektionen)

Belæg: Tendensen til ekstrem høj belægning i 2003 og 2004 tager yderligere til i første halvdel af 2005.

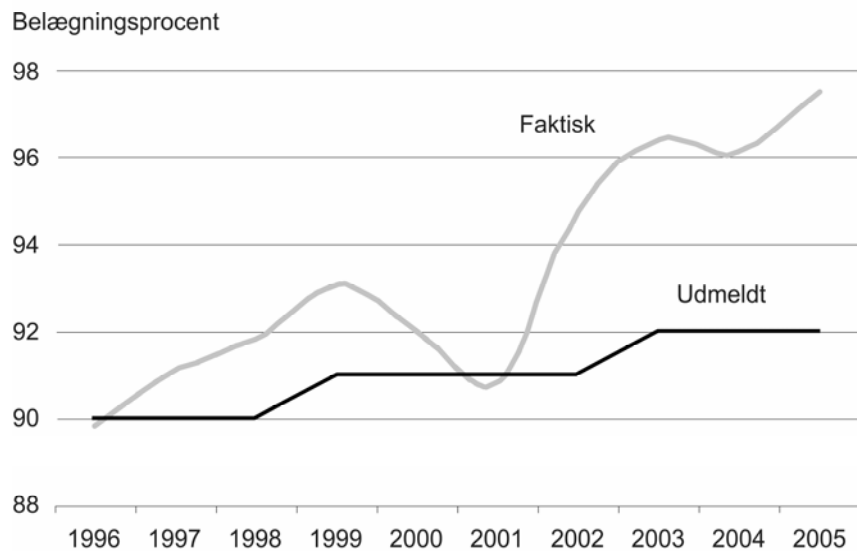
Belæg tæt på de 100 pct.

Belægget er et udtryk for, hvor mange af kriminalforsorgens pladser, der bliver udnyttet. Det udmeldte belæg er et udtryk for den besluttede udnyttelse af pladserne.

Udnyttelsen af pladserne i fængslerne går forsat i retning af øget belægning. Belægningen har nu nået sit højeste niveau siden 1996. Som det fremgår af figur 3, har det faktiske belæg siden 1996 – med 2001 som undtagelse – været højere end udmeldt.

Tendensen for 2003 og 2004, hvor belægget var ekstremt højt i forhold til tidligere år, er forstærket de første syv måneder af 2005: Det gennemsnitlige belæg de første syv måneder af 2005 er steget til 97,6 pct. i forhold til en belægning på 96,2 pct. i 2004.

Figur 3. Så fyldte er fængslerne

Note: Ekskl. Sandholmlejren og Åbenrå asylafdeling. Belægningsprocenten for 2005 er opgjort den 25. juli.

Partierne bag aftalen om Kriminalforsorgens økonomi 2004-2007 har aftalt, at man i 2005 kompenserer kriminalforsorgen økonomisk for et overbelæg op til 96 pct. Fra 1.1.2006 skal belægget igen være på 92 pct.

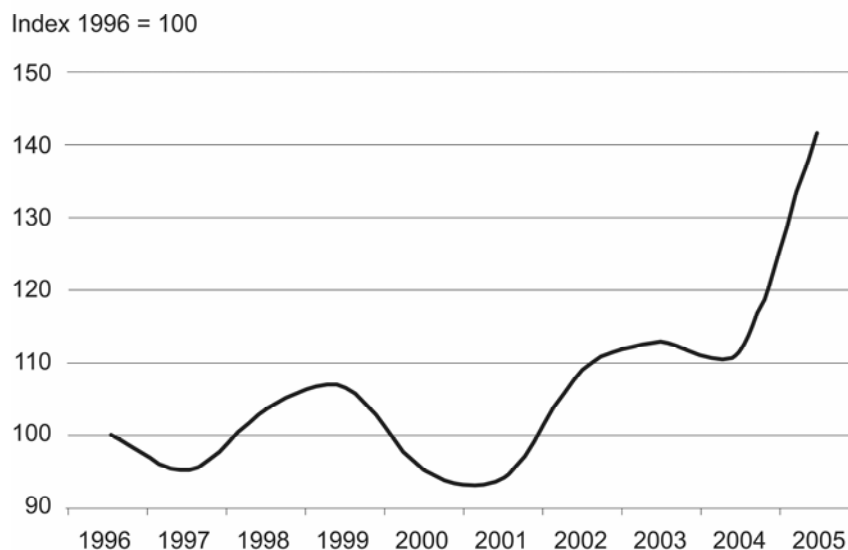
Overbelægget er skævt fordelt på Kriminalforsorgens institutioner, f.eks. har åbne fængsler haft et belæg på 99,7 pct. de første syv måneder af 2005.

**Strafmasse:
Ekspløsiv stigning i
anmeldt
strafmasse.**

Ekspløsiv stigning i frihedsberøvelse

Den anmeldte strafmasse er et udtryk for, hvor mange måneders dom domstolene har dømt og giver dermed en strømpil for, hvilket pres der kommer på systemet.

Figur 4. Strafmassemåneder

Note: 1996 = 53.297 måneder. Tallene for 2005 er opgjort 31. maj og er vægtet i forhold til samme periode 2004.

Strafmassen i de første fem måneder af 2005 er 23 pct. højere end i maj 2004. Denne udvikling tyder på, at 2005 bliver et nyt rekordår, hvis den stigende tendens fortsætter året ud.

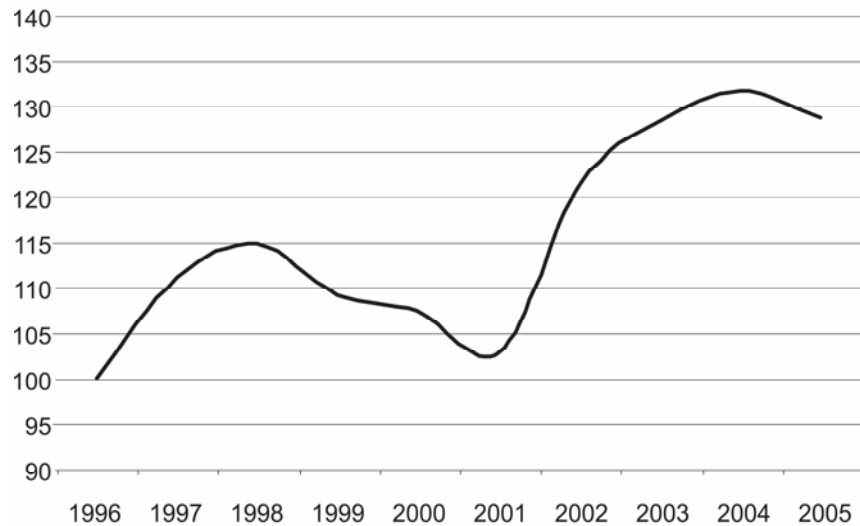
Siden 1996 er der blevet dømt mellem 4.000 og 5.000 års straf om året. Hvis udviklingen fra starten af i år fortsætter året ud, vil der blive dømt over 6.000 års straf i 2005.

**Arrestanter:
Fortsat et stort
pres på danske
arresthuse.**

Stadig mange varetægtsfængslede

Antal arrestanter er et udtryk for, hvor mange der gennemsnitligt er varetægtsfængslet og afventer en dom. Jo flere arrestanter, desto større pres på arresthusene.

Figur 5. Udviklingen i antal arrestanter (index 1996 = 100)

Note: 1996 = 826 arrestanter i gennemsnit. 2005 er opgjort d. 31. maj 2005, hvor gennemsnittet lød på 1.063.

Som det fremgår af figur 5, er der trods et lille fald, udsigt til, at også 2005 bliver et år med et stort antal arrestanter. I gennemsnit har der siddet 1.063 arrestanter i de danske arresthuse i de første fem måneder af 2005, hvilket er det næsthøjeste antal siden 1996. Der er tale om en stigning på 29 pct. i forhold til 1996.

Det betyder, at arrester og fængsler bliver udnyttet langt ud over det aftalte. F.eks. har Københavns Fængsler, der er normeret til en belægning på 92 pct., i 2005 indtil videre gennemsnitlig været udnyttet med 99,4 pct.

Overgreb: Antallet af politianmeldte overgreb imod funktionærer er faldet voldsomt.

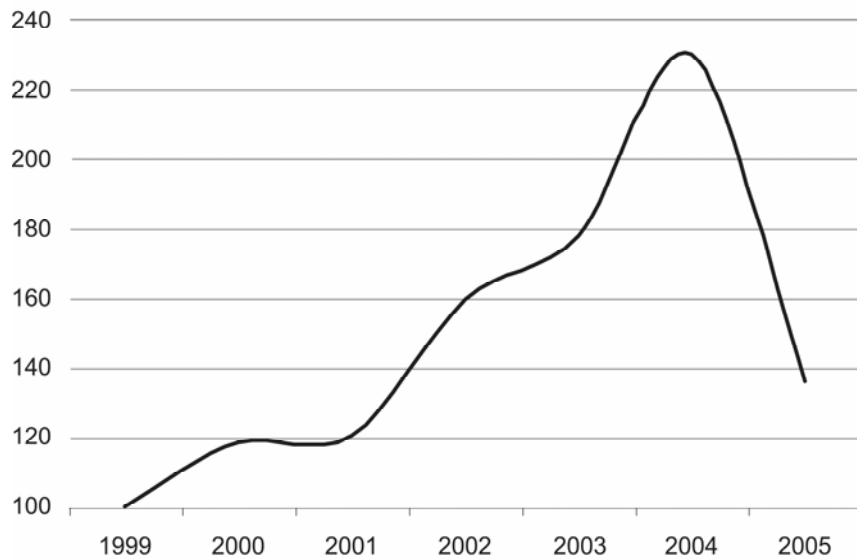
Færre overgreb imod funktionærer

I første kvartal af 2005 er der sket en kraftig opbremsning i antallet af registrerede overgreb imod fængselsfunktionærer.

Siden 1999 har antallet af overgreb været stærkt stigende og toppede i 2004 med 229 tilfælde. Men udviklingen ser nu ud til at være bremsset: Særligt antallet af trusler, forsøg på vold og vold er faldet betydeligt.

Figur 6. Politianmeldelser

Index 1999 = 100

Note: 2005-tal bygger alene på opgjorte tilfælde i 1. kvartal

Statistikken for vold og trusler er omlagt i løbet af 2004, så det ikke mere er muligt at sammenligne årets tal bagud i tiden. Forklaringen er, at man nu – i modsætning til tidligere – også registrerer vold og trusler, der sker uden for tjenestestedet.

I stedet kan antallet af politianmeldelser tages som en indikator for, hvordan udviklingen er. Definitionen af, hvornår en sag politianmeldes, har ikke ændret sig.

Færre helbredsbedingede afskedigelser – men gennemsnitsalderen falder

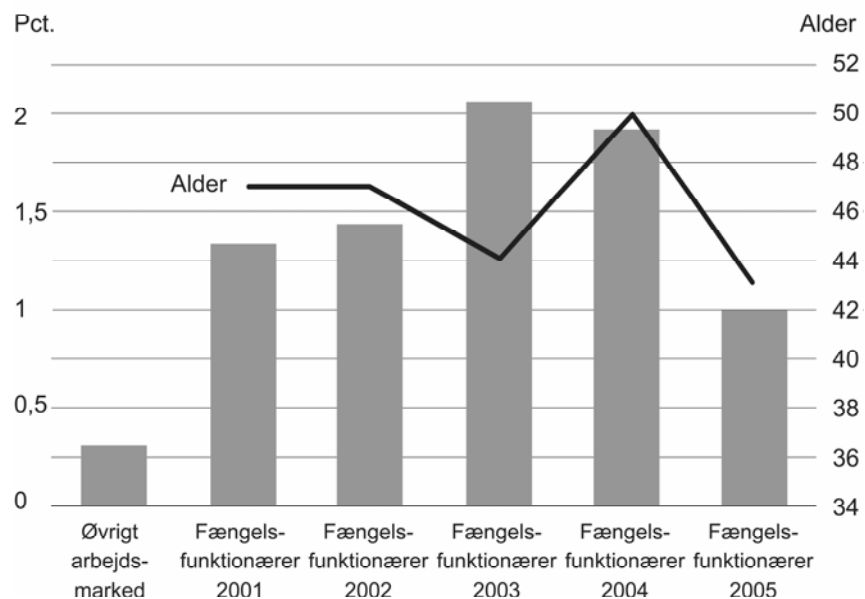
Nedslidning: De, der i 2005 er blevet afskediget af helbredsårsager, er i gennemsnit 43 år.

Der er sket et markant fald af nedslidte fængselsfunktionærer, der må forlade tjenesten i utide på grund af helbredet. Men aldersgennemsnittet for de, der er blevet afskediget de første syv måneder af 2005, er det laveste siden 2001. Blandt disse er der funktionærer, som må trække sig tilbage allerede som 26- og 34-årig på grund af nedslidning.

I 2004 blev 52 funktionærer afskediget af helbredsbedingede årsager. 2004 var første år siden 2001, hvor antallet af førtidspensionerede funktionærer faldt. Denne udvikling er fortsat de første syv måneder af 2005, hvor 32 funktionærer er blevet afskediget af helbredsårsager.

Funktionærene befinder sig dog fortsat i en højrisikogruppe. Risikoen for nedslidning er mere end tre gange så stor som på det øvrige arbejdsmarked.

Figur 7. Årets helbredsbedingede afskedigelser: Andel og alder

Kilde: Indberetninger af helbredsbedingede afskedigelser, samt Dansk Arbejdsgiverforenings Arbejdsmarkedsrapport 2001 (p78-79)

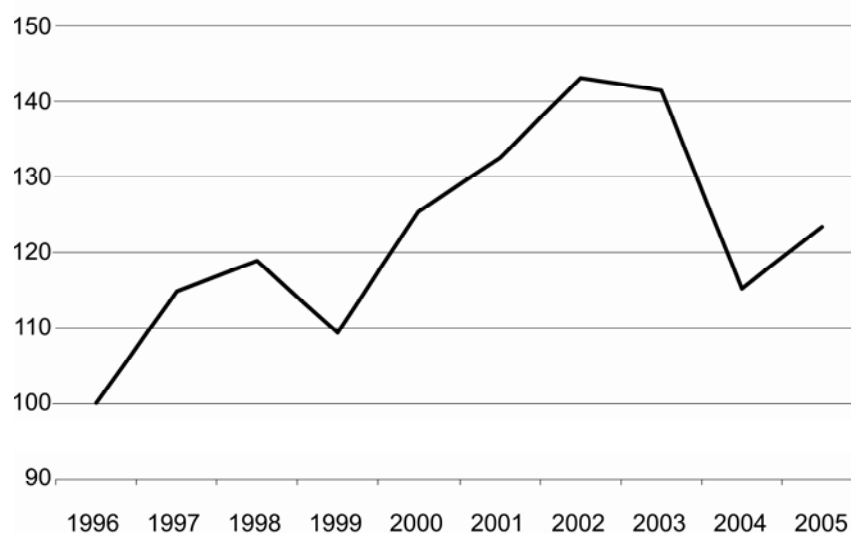
Sygdom: Trods et mindre fald i sygefraværet de sidste tre år ligger sygefraværet for personalet stadig på et højt niveau.

Personalet dobbelt så sygt som andre

I 1996 havde fængselsfunktionærerne i gennemsnit knap 17 sygedage. Siden er sygefraværet vokset markant frem til 2002, hvor den lå godt 40 pct. højere (godt 24 dage pr. medarbejder). De sidste to år er der samlet set sket et mindre fald i sygefraværet til godt 20 dage pr. medarbejder, hvor niveauet også ligger de første fem måneder af 2005.

Til sammenligning var sygefraværet på DA/LO-området i 2003 knap ni dage ifølge DA's fraværstatistik 2003. Det vil sige, at sygefraværet for fængselsfunktionærer fortsat er mere end dobbelt så højt som for det øvrige arbejdsmarked.

Figur 8. Sygdomsudvikl. for fængselsfunktionærer (indeks 1996 = 100)

Note: 2005-tal dækker til og med maj måned.

Det faldende sygefravær skal uden tvivl ses i lyset af, at der, som følge af kapacitetsudvidelser, i løbet af det seneste år er ansat næsten 500 nye unge fængselsfunktionærer. Det er en gruppe, der erfaringsmæssigt ikke har så meget sygefravær.